نقش انديشه ورزي در تكوين تمدن اسلامي

نقش انديشه ورزي در تكوين تمدن اسلامي

سيد محمود كمال آرا

چكيده:

اهيمت رقص قلم براي پديد آمدن اين مقاله زماني در من كليد خورد كه يافتم تقويت فرهنگ تفكر و انديشه ورزي در جامعه اسلامي ميتواند از وجود يک انقلاب يا يک دگرگوني اجتماعي هم رنگين تر باشد. شعار عمليا تي اين مقاله " هر مسلمان يک كرسي انديشه ورزي بمنظور تكوين تمدن اسلامي است."

بهره وري انديشههاي لايههاي پايين دست اجتماع تا سطوح بالاتر و سياست گذاري بر اساس خرد جمعي و تصميم سازي هيئتهاي انديشه ورزي، زمينه ي بمب تغيير در هر كشوري است كه حاكمان و رهبران سياسي به تناسب حكومت داري خود بعضا آن را با چاشني هايي نابود ساخته و يا به سليقه ي خود مديريت و فرماندهي ميكنند.

در دول شرقي همچون ميانمار و كره شمالي مشاهده ميكنيم كه بيان نقطه نظرات و انديشههاي مذهبي و سياسي چه هزينه هايي را براي مردمان آن سرزمين فراهم آورده است. نظامهاي ديكتاتوري و فرد محور كه حيات خود را در القاي تفكرات و باورهاي سناريوهايي از پيش طراحي شده توسط لابيهاي كارگردان ميبينند، هيچ گاه مردم را به تفكر و انديشه دعوت نمي نمايند.

دعوت به انديشه ورزي در جمهوري اسلامي ايران توسط رهبر معظم انقلاب بيانگر نياز كشور و در راستاي آن جهان اسلام، به انديشيدن و تفكر است. ديدگاه عميق ايشان به انديشه ورزي ، لزوم پيدايش آن از راس تا لايه ها و توسعه انديشه ورزي در بين آحاد جامعه از اهميت ويژه ي اين مهم پرده بر ميدارد.

در اين مجموعه ي گردآوري شده كه حاصل تحقيق و پژوهش چندين ساله در برخي محيطهاي انفرادي، اجتماعي و نيز نهادهاي پژوهشي و مطالعاتي ميباشد، سعي شده تا ضمن معرفي الگو و ابعاد انديشه ورزي در جهان اسلام ، شيوه نامه ي چگونگي جمع آوري ايده ها و بهره كشي مناسب از مدلهاي ذهني انديشه ورزان مسلمان را معرفي نمايد. اميد است اين مقاله بتواند دريچه ي تازه اي را در تكوين تمدن اسلامي و جوامعي كه استعداد تغيير بنيادين را دارند ايجاد نمايد.

انشا

واژگان كليدي :

- انديشه ورزي، جهان، اسلام، تمدن، تفكر، كرسي

مقدمه:

فقدان مولفه ي تفكر و آگاهي سبب شده است تا بشر بدون پيشينه اي مستند، علمي و منطقي مسائل پيراموني خود را بپذيرد. تقويت باورهاي موروثي و تيز كردن شمشير مخالفت بي پندار، محركي براي عقب گرد جوامع و مقاومت در برابر پيشرفت ميباشد. شيوع انحرافات راهبردي در هنجارهاي اجتماعي و نشر اطلاعات خاكستري، عموم را در " دام حباب اطلاعات جمعي [1] " انداخته و محصور كرده است. اين

دام تقويت باورهاي غلط در اكثريت جامعه و بالاخص در گروه تاثير پذير را دو چندان نموده است.اين باورها خواه مذهبي و خواه سياسي هم كه باشند اما ميلي به بررسي آن در بين فرد فرد جامعه يافت نمي شود. علت اين بي ميلي عدم تقويت و آگاهي مردم نسبت به تفكر و انديشه ورزي است.

حاكمان و رهبران سياسي نقش بسزايي در فراهم آوري انديشه ورزي در بين جامعه را دارند. از اين روآگاه نبودن افراد جامعه نسبت به حقوق اجتماعي ايشان و نگنجاندن مردم در تصميم سازيهاي اجتماعي و سياسي از مهمترين دغدغههاي حاكمان بمنظور ضمانت سيطره ي حكومتي خود ميباشد.

بهره وري انديشههاي لايههاي پايين دست اجتماع تا سطوح بالاتر و سياست گذاري بر اساس خرد جمعي و تصميم سازي هيئتهاي انديشه ورزي، زمينه ي بمب تغيير در هر كشوري است كه حاكمان و رهبران سياسي به تناسب حكومت داري خود بعضا آن را با چاشني هايي نابود ساخته و يا به سليقه ي خود مديريت و فرماندهي ميكنند.

تزريق چاشني تعصب توام با توهم و خفقان هم بعضا جبهه ي مقاومت در برابر انديشه و بيان ديدگاه ها را در مردم تقويت نموده و بر انديشههاي نو و جرقههاي تشكيكي در ذهن، حكم خاموشي صادر مينمايد.

در دول شرقي همچون ميانمار و كره شمالي مشاهده ميكنيم كه بيان نقطه نظرات و انديشههاي مذهبي و سياسي چه هزينه هايي را براي مردمان آن سرزمين فراهم آورده است. نظامهاي ديكتاتوري و فرد محور كه حيات خود را در القاي تفكرات و باورهاي سناريوهايي از پيش طراحي شده توسط لابيهاي كارگردان ميبينند، هيچ گاه مردم را به تفكر و انديشه دعوت نمي نمايند.

دعوت به انديشه ورزي در جمهوري اسلامي ايران توسط رهبر معظم انقلاب [2]بيانگر نياز كشور و در راستاي آن جهان اسلام، به انديشيدن و تفكر است.ديدگاه عميق ايشان به انديشه ورزي ، لزوم پيدايش آن از راس تا لايه ها و توسعه انديشه ورزي در بين آحاد جامعه، از اهميت ويژه ي اين مهم پرده بر ميدارد.

در اين مقاله به لزوم تشكيل كرسيهاي انديشه ورزي بمنظور تكوين تمدن اسلامي و بررسي نقش مراكز انديشه ورزي در تصميمات جهاني، نگاهي بر انديشه ورزي در جهان اسلام، عوامل ركود انديشه ورزي در جهان اسلام، اهميت و ضرورت كرسيهاي انديشه ورزي در جهان اسلام، بي حوصلگي انديشه ورزي در جهان اسلام، امنيت انديشمند در جامعه اسلامي و در نهايت معرفي الگوي انديشه ورزي بمنظور تكوين تمدن نوين

اسلام تحت عنوان " مجمع انديشه ورزي جهان اسلام " ميپردازيم. در اين خصوص سئوالي مطرح ميشود كه چه عامل يا عواملي باعث ركود فكري و تكوين انديشه ورزي شده و مانع از برخورد خلاق و روزآمد با مفهوم و مباحث اين حوزه در كليه موضوعات جهان اسلام گرديده است؟ سپس فرضيه هايي در اين خصوص مطرح ميگردد كه نقش انديشه ورزي را در توسعه جوامع اسلامي مورد بررسي قرار ميدهد.

بنابراين ابتدائا به سناريوهاي از پيش طراحي شده و لابيهاي كارگردان در جهان و فاصله جهان اسلام با انديشه ورزي در ساير ملل پرداخته و بعد از بيان آسيب ها و نظريات به معرفي الگو خواهيم پرداخت.

نقش مراكز انديشه ورزي در تصميمات جهاني

ما در رسانههاي مختلف در خصوص لابيهاي پشت پرده ي جهان مطالبي را شنيده ايم. لابي هايي كه در تصميمات كلان كشورها نقش مهمي دارند و با برنامه ريزي توانسته اند چندين سال بعد دولت خود را مديريت كنند. از صفحه ي شطرنجي كه از سال ها پيش اتفاقات مهم كشور آمريكا را رصد و فرماندهي مي‌نمود تا حوادث اخير خاورميانه و تنشهاي سرزمينهاي اشغالي، همه و همه از وجود لابيهاي پنهان يا همان اتاقهاي فكر (مراكز انديشه ورزي) پرده بر ميدارند. اتاقهاي فكر در تصميمات جهاني نقش بسزايي دارند. اين كانونهاي تفكر كه متشكل از قدرت، پول و زنجيره ي سياست مداران كشورهاي مهم و افراد تاثير گذار هر كشور مي‌باشند، طراح سناريوي بازيگري دولت ها مي‌باشند.(اميري مهدي، 1384)

پيچيدگي اتاقهاي فكر و نحوه ي معرفي ايشان به دنيا و اشاره ي جزيي در رسانههاي مختلف، بخش ديگري از سياستهاي لابيهاي تصميم ساز در جهان مي‌باشند. بر طبق گزارش جهاني انديشكده‌ها توسط دانشگاه پنسيلوانيا[3] در سال 2015، مجموع كل انديشكده‌هاي جهان در اين سال 6846 بوده است كه در مقايسه با سال 2012 با رقم 6603 و سال 2010 با رقم 6480 افزايش قابل‌توجهي را نشان مي‌دهد. بيشترين تعداد انديشكده‌ها مربوط به قاره آمريكا با 1931 عدد و قاره اروپا با 1770 عدد است.(آمار دانشگاه پنسيلوانيا، 2015)

نكته‌ي قابل‌توجه آن‌كه رشد انديشكده‌هاي اروپايي در مقايسه با انديشكده‌هاي آمريكايي بسيار كند بوده و ارزش اين مؤسسات به‌درستي درک نشده است و آن‌ها به‌عنوان مراكز نخبه‌گرايي، تأثير قابل‌توجهي بر تصميم گيران حكومتي ندارند. اين در حالي است كه فرانسه در مقايسه با آلمان و ساير كشورهاي اروپايي از بودجه‌ي بسيار اندكي درزمينه‌ي تجهيز انديشكده‌ها برخوردار‌است.(نوشين

لک، 1395)

نگاهي بر انديشه ورزي در جهان اسلام

بزرگترين آسيب در جهان اسلام كه فقدان آن شديدا احساس مي‌شود مركز انديشه ورزي[4] (اتاق فكر) راهبردي و مديريتي در تمامي سطوح و بويژه در لايههاي اجتماعي است. مراكز وكانون انديشه ورزي كه شامل موضوع، نرم افزار، سخت افزار، فكر افزار، اپراتور، كارشناس، زمان و مكان است كه بايد بر اساس شيوه نامه استاندارد برگزار شود. هر كشور، سازمان، سامانه و بطور كل هر اجتماعي هر چقدر هم كه كوچك باشد براي اداره شدن نيازمند مديريت است كه البته اين مديريت بايد توسط يک فرد مدير و مدبر اعمال شود و آنان مي‌دانند كه بايد از خرد جمعي براي تصميم سازي بهره برداري كنند تا اشتباه و آسيب را به حداقل برسانند.

از اين بين بايد اشاره كرد در جهان اسلام هم مراكز انديشه ورز و مطالعاتي در حال فعاليت است. لكن ممكن است چندين مركز مطالعاتي و موسسه تحقيقاتي بر سر يک موضوع يا موضوعات مشابه فعاليت كنند، در فرهنگ مطالعاتي اين مساله نه‌تنها پديده‌اي مذموم نيست و دوباره‌كاري و موازي‌كاري خوانده نمي‌شود بلكه تضميني است براي ارتقاي كيفيت تحقيق و كمكي است براي ايجاد توافق، ائتلاف و بهتر از آن حصول اجماع ميان صاحب‌نظران آن مساله خاص. مراكز مطالعاتي جهاني علاوه بر كاركردهايي همچون آينده‌پژوهي و مديريت هدايتي، مانع جدي دست‌كاري دستاورد‌ها براي رسيدن به اهدافي خاص هستند.

وقتي يک يافته از سوي چند مركز و موسسه تحقيقاتي كه اصولا تباني ميان آنان محال است اعلام مي‌شود و مورد تاكيد قرار مي‌گيرد (راستي‌آزمايي شده است)، انكار و ناديده گرفتن آن غيرممكن و يا بسيار مشكل مي‌شود. مراكز مطالعاتي با متمركز كردن صاحب‌نظران و متخصصان هر رشته و مشاركت آنان در كشف پديده‌هاي جديد، در آن مساله خاص اجماع‌سازي مي‌كنند و مقاومت‌هاي احتمالي در برابر تغييرات ناشي از يافته‌هاي جديد را مديريت مي‌كنند.

عوامل ركود انديشه ورزي در جهان اسلام

مدتهاست که در محافل سياسي کشورهاي جهان اسلام از اتاق فکر سخن گفته مي‌شود و افرادي با آن مخالفت کرده و آن را معادل منبع توطئه ديده و گروهي ديگر از اين پديده دفاع کرده و آن را براي نظام اجرايي مفيد تلقي مي‌کنند.

اما چه عامل يا عواملي باعث رکود فکري و تکوين انديشه ورزي شده و مانع از برخورد خلاق و روزآمد با مفهوم و مباحث اين حوزه در کليه موضوعات جهان اسلام گرديده است؟ بايد تاکيد کرد که منظور از اين سئوال صرفا مباحث فقه و فرهنگ نيست. چرا که عملکرد نسبي در اين زمينه توسط دستگاههاي ذي ربط در کشورها در حال انجام است.

توسعه و پيشرفت هر جامعه اي منوط به داشتن برنامه و نقشه اي مدون براي مشخص کردن روش حرکت از وضع موجود تا رسيدن به وضع مطلوب است. هر تصميمي نيز در بنيان خود از يک روش فکري بهره مي‌جويد و بر اساس اين چهارچوب تفکر، تصميمهاي مقتضي اتخاذ مي‌گردد. بشر به مدد برخورداري از قوه تعقل و ادراک حسي و شهودي خود خالق شيوههاي مختلفي از تفکر گرديده که هر يک از آنها رافع برخي از نيازهاي تصميم ساز جوامع بشري بوده اند. (انصار اميني،1396)

اهميت و ضرورت کرسيهاي انديشه ورزي در جهان اسلام

نظر به فرمايشات ولي امر مسلمين جهان " امام خامنه اي " در خصوص انديشه ورزي و لزوم توسعه پايدار و دانايي محور جهان اسلام، بايد بيش از گذشته بر توسعه و استفاده از توانمنديهاي فکري و پژوهشي متمرکز شويم. قطعا شالوده جنبش نرم افزاري[5] مطالعات و تحقيقات گسترده، بطور ويژه کاربردي است.

دردنياي امروز، فرآيند سياستگذاري و تصميم گيري در سطوح مختلف به سازماندهي ويژه اي نياز دارد. تحولات سريع جهاني و ابعاد روزافزون توسعه از عواملي هستند که ضرورت تدوين سريع سياست ها و الگوهاي تصميم گيري را به ويژه در کشورهاي در حال توسعه جوامع مسلمان مشخص ميکنند، امري که بدون استفاده وسيع از ايدههاي نو و مستندسازي و جمع بندي تجارب و نظرات خبرگان و افراد خلاق ميسر نيست. از آنجا که مديران دول قادر به درک و تجزيه و تحليل همه مسائل، موقعيت ها و فرصت ها نيستند و نياز به افراد خبره و صاحب ايده در زمينههاي مختلف حس مي‌شود، مراکز انديشه ورزي (اتاقهاي فکر) مي‌توانند با گردآوري اين افراد زبده و خلق افکار و ايدههاي نو اين جاي خالي را پر کنند. اين

مراكز مي‌توانند با پيوند قدرت و دانش ضعف سياست گذاري ها و تصميم گيريهاي موجود را پوشانده و علاوه بر گشودن گرههاي مشكلات جوامع، دغدغه فكر سازي و فكر پژوهشي را نيز در اين عصر پويا و پيچيده حاصل كنند. بعبارتي ديگر مراكز انديشه ورزي، نوعي سازمان ويژه براي تفكر و پژوهش در زمينه سياست سازي و تصميم سازي است كه بر اصل جمع انديشي يا ايده پردازي جمعي بر محور اعطاي يک كرسي انديشه ورزي به هر مسلمان انديشه ورز استوار است.

كانونهاي تفكر با انجام مطالعات بين رشته اي و با بكارگيري كارشناسان متعدد، خوراك فكري لازم را در حوزههاي مختلف براي مديران و سياستگذاران جامعه تامين ميكنند.

فكر كردن در اصطلاح فكر، نوعي پيشداوري و گردن نهادن به عقلانيت پايه است و كانون انديشه ورزي، انقلابي براي فكرسازي است كه اين انقلاب نشانه اي براي باشگاه فكرسازي ميباشد كه هم در سطح فراگير معنا دارد هم در زندگي روزمره مايه ميگستراند. بنابراين مراكز انديشه ورزي در جهان اسلام، مغزي براي انديشيدن، ذهني براي پرواز كردن و فكري براي گشودن است. تئوري كانون انديشه ورزي براي مسلماناني است كه دغدغه تفكر دارند و درصدند راهي براي ورود به انديشه و خردمندي پيدا كنند.

بي حوصلگي انديشه ورزي در جهان اسلام

به نظر مي‌رسد هرچقدر كه به دوران جديد بيشتر نزديک مي‌شويم، ميل به مطالعه و غور[6] در انديشه‌ها و كتاب‌ها در جوامع كمتر مي‌شود البته در اين حين انديشه ورزاني نيز داريم كه كتاب هايي را خوانده اند و نوشته اند اما گستره جايگاه‌شان بيش از چندكشور همسايه نرسيده است. جهان تغيير كرده است و حقيقت اين است كه ذائقه مردم نيز كه مخاطبان انديشه هستند، تغييراتي داشته است؛ مثلا يكي از اين تغييرات، علاقه‌مندي مردم و نخبگان به جملات كوتاه است. جملات و سطرهاي كوتاهي كه اگر به سليقه جامعه جور دربيايد، در يك لحظه تمام كشور را دربر مي‌گيرد.

انديشه ورزي در جهان اسلام در دهههاي اخير بيش از آنكه دغدغه حل مساله اي را داشته باشد، گرفتار بالابردن شخصيت فردي بوده است. چاپ كتابهاي پي‌درپي و مقالاتي كه در روزنامه ها و مجلات نشر مي‌شوند، ضامن اين ادعاست. گويي انديشمندان و روشنفكران پيش از تامل، مي‌نويسند و بيش از درک مسائل و مشكلاتي كه جامعه را در برگرفته است و سبب ايستايي شده است، به فكر چگونگي مطرح كردن‌خود

بوده اند. بنابراين بي‌حوصلگي در پژوهش، يكي ديگر از معضلات در انديشه ورزي جهان اسلام بوده است. كونترگراس[7]، نويسنده رمان «طبل چوبي» و برنده جايزه نوبل ادبي در مصاحبه اي گفته بود كه «اينترنت هنوز جاي ورق زدن كتاب ها را در زندگيم نگرفته است».

امنيت انديشمند در جامعه اسلامي

زنجيره ي استحكام راهبرد در يک جامعه ي اسلامي، استقرار امنيت بر پايه ي انديشه است.

انديشه اي كه در آن تمامي اضلاع جامعه ديده شود.شهروندان، دولت و نهادهاي اجتماعي سه ضلع مورد توجه امنيت در جامعه اسلامي مي‌باشند. زماني يک جامعه ي اسلامي مي‌تواند از استحكام امنيت راهبردي خود سخن بگويد كه انديشه اي متمركز بر اين سه ضلع در اجرائيات ديكته شود.

ناديده گرفتن اركان مملكت در مناسبات تصميم سازي و تصميم گيري، ميزان تهديدات داخلي و به تبع آن دخالتهاي خارجي را افزايش مي‌دهد. نزاع و در گيرهاي سالهاي اخير در جوامع مسلمان مصداق بارز اين عنوان ميباشد. (عبداﷲ خاني، 1381)

بازخورد نامطلوب منشور حقوق شهروندي در يک جامعه نشانه ي از هم گسيختگي زنجيره ي راهبردي است.

معرفي الگوي انديشه ورزي بمنظور تكوين تمدن نوين اسلامي

" مجمع انديشه ورزي جهان اسلام "

در نگاهي گذرا مي‌توان دريافت جنبشهاي معاصر در جهان اسلام نظير؛ انقلاب 57 ايران گرفته تا بهار كشورهاي عربي، يكايک از منشا ديني و يا اسطوره ي تاريخي و انقلابي تبديل به قدرت شده و در بين مردم دست به دست شده اند، ليكن هدف اوليه و نفس دميده شده در آن جنبش بعد از چند سال يا ديده نمي شود و يا با يک تغيير ملموس در پيچ و خم قدرتهاي گذشته و فعلي از نهاد خود رنگ مي‌بازد. در عمل

چنين دگرگونيهاي سياسي و انقلابي كه بر اساس خط سير و خروجي انديشه و افكار عقلا نوشته نشده باشند دچار سستي در ساختار و حتي خلا در مركزيت شده و با حذف آن چهره و يا روش ديني از اذهان مردم، محكوم به شكست مي‌باشند.

ميزان بهره وري و تاثير پذيري حكومت ها و دول قدرتمند جهان از اتاقهاي فكر و انديشگاه ها، گوياي اهميت و نقش بي بديل آن در هدايت عالي ترين مقام مملكت تا افراد پايين دست مي‌باشد. از اين رو روند كمال كشورهاي شاخص در دنيا از مديريت داخلي تا مديريت منطقه اي و بين المللي ريشه در تاسيس، هدايت، حمايت و فرمانبري از اتاقهاي فكر و مجامع انديشه ورز دارد. ايمان واقعي اين كشورها به ميزان بهره وري اتاقهاي فكر باعث شده است ريسكهاي جهاني در حوزه هاي؛ سياسي، اقتصادي، اطلاعاتي، اجتماعي، فرهنگي و نظامي و نظير آن همه و همه از درون اين مراكز نشات گرفته و در مسير اجرايي دولت ها و مجموعههاي تابعه قرار گيرند.

كشورهاي جهان اسلام و در حال پيشرفت به دليل درگيري در روزمرگي اقتصادي و سياسي هيچ گاه نگاهي ژرف بر مراكز انديشه ورزي (اتاقهاي فكر) و ترسيم آينده اي روشن و هدفمند از درون آن نداشته و ندارند و هميشه خود را از بالا دست و تفكر ماوراء ايشان بر ايدههاي نو مي‌هراسانند. فقر اتاقهاي فكر در كشورهاي اسلامي و عدم تبادل اطلاعات و ايدههاي نو بمنظور نگارش آينده، صدمه اي جبران ناپذير در مسير پيشرفت آنان گذاشته است چرا كه راههاي سياسي، اقتصادي، اجتماعي، فرهنگي، اطلاعاتي و نظامي ساخته شده پس از مدتي دچار فقدان حيات فرماندهي فكري و ستادي و بي برنامگي شده و تبديل به بياباني بي آب و علف مي‌گردند.

ايجاد نقطه كانوني فراگير در جهان اسلام با ويژگيهاي مشترک و با هدايت ائتلافي شخصيت هايي كه داراي وجاهتي مقبول و مورد مشروعيت در قلمرو جهاني و بويژه سرزمينهاي اسلامي باشند مي‌تواند زنجيره وار، راهبرد افكار و سياستهاي امروز تا ده ها سال بعد را بر اساس مسير پيشرفت جهان ترسيم و به بدنه ي دستگاههاي حكومتي و دولتي تزريق نمايد. بر اين اساس و بي شک بنيان گذاري مركزي همگون با شاخصهاي پوششي و سايه، در گام نخست مي‌تواند جرقه ي بزرگي را در راستاي رسيدن به مقاصد كلان در ذهن حاكمان و سياسيون ايجاد نموده و در گام بعدي جاي خود را بعنوان عنصر جدايي ناپذير در جوار حكومتهاي اسلامي تثبيت نمايد.

تفكر در جهان اسلام با نگاه جهان بيني و بر پايه ي غايت حكومت عدل جهاني نيازمند نگرش كانوني بر محور جمع انديشي و خرد عقلاي هر سرزمين است. توضيح اين كه عقلاي هر سرزمين صرفا سياسيون،

روحانيون و نظاميون آن نقطه نخواهد بود و صاحب نظران و فرهيختگان در تمامي سطوح (هر مسلمان) هر يک صاحب کرسي و حق تزريق تفکر و ايده خود را خواهند داشت.

طرح مجمع انديشه ورزي جهان اسلام با عنايت به تاکيدات ولي امر مسلمين جهان" امام خامنه اي" در خصوص تشکيل هيئتهاي انديشه ورز در تمامي سطوح و با چشم انداز ايجاد مراکز اتاق فکر در ساير ملل و تشکيل ساختاري منسجم بمنظور " آگاهسازي در جهت توانايي تفکر آحاد جهان اسلام، ايجاد بستر مناسب بمنظور تجميع و گردهمايي مشاهير بدون منصب و صاحبنظران ساير ملل، طرح موضوع، هدايت افکار عقلا، جمع آوري ايده ها و افکار، آناليز و دسته بندي افکار و تزريق در سطوح دولت ها و حکومت ها" از طريق تخصيص يک کرسي به هر شخص صاحب تفکر در ذيل مرکزيت هر کشور و پس از آن در لواي مجمع انديشه ورزي جهان اسلام تهيه، تنظيم و تدوين شده است.

اميد است با گرد آوري گروهي همفکر و با هدايت و فرماندهي شخصي مومن و مردمي بتوانيم گامي موثر در جهت شناساندن جايگاه مردم براي مردم داشته باشيم.

چشم انداز :

- لابي در سايه و اتحادي منسجم با بهره گيري از صاحب نظران کشورهاي عضو جهت تصميم سازي و نيز هدايت و حمايت در تصميم گيري دولت ها و حکومت ها

- ايجاد سيستم و چرخه اي منظم بمنظور آگاهسازي آحاد جهان اسلام در جهت توانايي تفکر و تزريق آن در سطوح جامعه، ايجاد بستر مناسب بمنظور تجميع و گردهمايي مشاهير بدون منصب و صاحبنظران ساير ملل، طرح موضوع، هدايت افکار عقلا، جمع آوري و ثبت ايده ها و افکار، تحليل و دسته بندي افکار و تزريق آن در سطوح دولت ها و حکومت ها

- مالکيت افکار عمومي ساير ملل در قبال سياستهاي اسلام و سوق آن به حکومت عدل جهاني

اهداف :

- سازماندهي هدفمند جنبش ها و پويشهاي مردمي مسلمان که در جهت اصلاح ساختار جوامع خود در صدد مبارزات اجتماعي و مدني هستند

- ارائه خط فكري و توليد پايگاههاي اطلاعاتي براي اقشار تاثير گذار جامعه بمنظور حضور هدفمند در عرصه ي تصميم گيري و تصميم سازي

- آينده پژوهي و بررسي تهديدات و فرصتهاي داخلي، منطقه اي و بين المللي كشورهاي عضو و ارائه راهكارهاي مطالعاتي و سياست سازيهاي عملياتي

- بررسي نقاط ضعف و معضلات جوامع به انضمام الگوهاي پيشرفت آنان بمنظور اقدامات مطالعاتي و ارائه ي راهكارهاي هدفمند جهت رفع نواقص و تقويت روزنههاي پيشرفت

- كوتاه نمودن حد فاصل خواستههاي اجتماعي تا تصميم گيريهاي دولتي و لوايح قانون گذاري

- بررسي چگونگي ذكر صريح مباني اسلامي در اجراييات دستگاههاي كشورهاي عضو و نشر آن

- تلاش در جهت بهبود روابط خارجي كشورهاي عضو با بهره مندي از انديشكده ها و اتاقهاي فكر سياست خارجي و روابط بين الملل

- تلاش در جهت صلح جهاني با بهره مندي از منويات حاكمان و بزرگان ديني، تقريب مذاهب و اشتراكات ديني، قومي و نژادي

- پژوهش درباره مفاهيم نظري اقتصادي، اجتماعي، سياسي، امنيتي و نظامي

- پيش بيني، تحليل و پيش دستي در ارائه ي گمانه زني ها به سياسيون

- بررسي و ارائه ي راهكار واحد جهان اسلام جهت مبارزه با تروريسم و خشونت

- بهره مندي از فرصت بيداري اسلامي، بهار عربي و تحولات خاورميانه (غرب آسيا) در بازنگري روابط با غرب

- بررسي نيازمندي ها و چشم اندازهاي جوامع هدف در مجمع و مراكز متبوع آن بمنظور ارائه راهكارهاي اجرايي

مراحل اجرايي مقدماتي :

- ثبت مجمع در ج.ا.ايران بعنوان بنيان گذار، رئيس و اداره كننده و تاسيس دبير خانه دائمي مجمع در تهران

- تنظيم اساسنامه و منشور رسالت مجمع انديشه ورزي جهان اسلام

- تنظيم ساختار و تشكيلات ستاد مجمع به انضمام چينش تركيب مراكز، كميسيون ها، هيئت ها و در نهايت كرسي ها در كشورهاي عضو

- برگزاري اجلاس مجمع عمومي و تعيين اعضاي مجمع، معاونين، روساي انديشكده ها و روساي مراكز

- راه اندازي پورتال رسمي مجمع انديشه ورزي جهان اسلام و توليد محتوا، بيان چشم انداز، اهداف و خدمات مجمع به چهار زبان بين المللي فارسي، انگليسي، روسي و عربي

- تهيه ساز و كار ايجاد بانک ثبت ايده و افكار (بانک انديشه اسلامي)

- ايجاد بستر مناسب بمنظور تبادل آنلاين و مستقيم افكار و انديشه ها در هر نقطه از جهان اسلام و ثبت آن در بانک افكار مجمع انديشه ورزي جهان اسلام (بانک انديشه اسلامي)

- ايجاد بستر مناسب بمنظور برگزاري نشستهاي انديشه ورزي بصورت ويدئو كنفرانس

- ايجاد رسانه اي هدفمند با عنوان مركز رسانه ي مجمع انديشه ورزي جهان اسلام

- نشان و عضويابي مشاهير و صاحب نظران كشورهاي هدف جهت تشكيل و ساماندهي مركز اتاق فكر كشور خود در ذيل ساختار مجمع

- فراخوان بزرگ عضويت در مجمع انديشه ورزي جهان اسلام با بهره گيري از ابزارآلات تبليغاتي

- برگزاري نخستين كنگره ي مجمع انديشه ورزي جهان اسلام با حضور كشورهاي عضو و قرائت اعلاميه جهاني، بيانيه و منشور و رسالت مجمع و اعلام آغاز رسمي گفتمان اين مجمع به جهانيان

- برگزاري نشست بين المللي ساليانه با حضور تمامي كشورهاي عضو مجمع انديشه ورزي جهان اسلام

ساختار و وظايف :

1) هيئت موسس:

تعريف : هيئت موسس مجمع انديشه ورزي جهان اسلام متشكل از رئيس مجمع، دبير كل مجمع، رئيس هيئت مديره موسسه ي بنيان گذار و مدير عامل آن موسسه (منظور بنيان گذار) مي‌باشد.

وظايف : تصويب تشكيلات، سياست گذاري برنامه و بودجه ي مجمع انديشه ورزي جهان اسلام به عهده ي دبيرخانه ي هيئت موسس است.

2) شوراي توسعه انديشه ورزي مجمع :

تعريف : اين شورا زير نظر موسسه بنيان گذار و نيز هيئت موسس مجمع بوده و اعضاي اين شورا متشكل از نمايندگان هيئت موسس و موسسه بنيان گذار است.

وظايف : اين شورا اقدام به بروز رساني شيوه نامه ها، نظام نامه ها، بررسي و تامين سخت افزار، نرم افزار، آموزش و پيش نيازهاي مادي و معنوي مورد نياز جهت برگزاري نشستهاي انديشه ورزي خواهد نمود. تصميمات كلان و سياست گذاري مجمع تحت هدايت و نظارت اين شورا به مرحله ي اجرا خواهد رسيد.

3) شوراي نظارت :

تعريف : بر اساس نيازمندي جلسات و سطح تصميم گيري و انديشه ورزي، اين شورا نمايندگاني را پس از تاييد هيئت موسس و شوراي توسعه انديشه ورزي در جلسات اعزام مي‌نمايد.

وظايف : نظارت بر حسن اجراي دستورات و مصوبات مجمع نمايندگاني از شوراي نظارت در مراكز، كميسيون ها، هيئتهاي انديشه ورز و حتي كرسي ها حضور داشته و كاستيهاي موجود جهت تحليل ، بررسي و اصلاح به مجمع اطلاع رساني مي‌گردد.

4) مجمع انديشه ورزي جهان اسلام :

تعريف : اين مجمع به رياست ايران و متشكل از رئيس، دبير كل مجمع، معاونين (اجرايي، امور بين الملل، سياسي و امنيتي، اجتماعي و فرهنگي، اقتصادي، سازماندهي و منابع انساني، اديان و فرق) روساي انديشكده ها، رئيس مركز رسانه مجمع، نماينده شوراي نظارت، نماينده شوراي توسعه انديشه ورزي، نماينده هيئت موسس، كارشناس و اپراتور و نماينده نهاد مرتبط با موضوع جلسه (انديشكده يا مركز) هر هفت روز يكبار تشكيل مي‌گردد.

وظايف : مجمع اقدام به بررسي خروجي جلسات مراكز انديشه ورزي نموده و ملزومات چگونگي اجرايي شدن انديشههاي مورد تاييد را مصوب مي‌نمايد. همچنين بنا به اقتضاي عمليات و فعاليت ها، مسير انديشه و تفكر سلسله مراتب مجمع و مبادي ذي ربط مورد بحث و گفتگو قرار گرفته و جهت اجرا مصوبات را به مراكز، كميسيون ها، هيئت ها و كرسيهاي انديشه ورزي ابلاغ مي‌نمايند.

5) دبير كل مجمع :

تعريف : دبير كل مجمع بر اساس نظر و تاييد هيئت موسس بعنوان عضو اصلي در كليه ي جلسات مجمع شركت نموده و وظيفه ي تشكيل و هدايت دبيرخانه ي مجمع به عهده ي دبير كل مي‌باشد.

وظايف : دبيركل مجمع اقدام به راه اندازي و هدايت دبيرخانه ي مجمع نموده و تمامي خروجي نشستهاي انديشه ورزي در سطوح انديشكده ها، مراكز، كميسيون ها، هيئت ها و كرسي ها را تحت لواي سيستم سامانه ي ثبت ايده توسط دبير كل تجميع شده كه پس از تدوين به رياست مجمع تقديم مي‌گردد. انتخاب

كارشناس و اپراتور جلسات به عهده ي دبير كل مجمع مي‌باشد.

6) انديشكده :

تعريف : بمنظور پژوهش و انجام مطالعات هدفمند بر موضوعات كلان جوامع ساير ملل، انديشكده هايي زير نظر مجمع تشكيل و سازماندهي مي‌گردد.

وظايف : هر انديشكده موظف به انجام ماموريتهاي محول از سوي مجمع طبق موضوعيت تشكيل خود مي‌باشد و مي‌بايست در راستاي اهداف خود اقدامات پژوهشي و مطالعاتي را صورت داده و خروجي داده ها را به دبيرخانه مجمع ارسال نمايد. رئيس هر دانشكده توسط دبير كل مجمع پيشنهاد و در جلسه ي اعضاي مجمع راي گيري و در نهايت توسط رئيس مجمع منصوب مي‌گردد.

7) مركز انديشه ورزي :

تعريف : هر مركز در سطح كشورهاي عضو بوده كه متشكل از تعدادي كميسيون انديشه ورزي براساس كشش و ظرفيت آن كشور مي‌باشد.

وظايف : مركز انديشه ورزي بر اساس وظيفه ذاتي و تشكيلاتي خود اقدام به برآيند كلي كميسيون ها، تدوين برنامه و سياست گذاري طبق مصوبات و هدايتهاي مجمع خواهد نمود. اين مركز روند انديشه ورزي كميسيونهاي متبوع را هدايت و نظارت نموده و خروجي نشستهاي كميسيون ها را ضمن بررسي و پالايش به دبيرخانه مجمع گزارش مي‌نمايد.

8) كميسيون انديشه ورزي :

تعريف : كميسيون انديشه ورزي زير نظر مركز مربوطه و با گردآوري چند هيئت انديشه ورزي اقدام به فعاليت خواهد نمود.كميسيون انديشه ورزي در سطح موضوع مورد نياز هر كشور در حوزههاي اقتصادي،

سياسي و امنيتي، اجتماعي و فرهنگي، بين الملل، اديان و فرق مي‌باشد.

وظايف : كميسيون بر اساس نيازمنديهاي مركز روند جلسات و بررسي راهكارهاي ملزوم را در دستور كار خود قرار مي‌دهد. اين كميسيون روند انديشه ورزي در سطح هيئتهاي متبوع را هدايت و نظارت نموده و خروجي نشستهاي هيئتهاي انديشه ورزي را ضمن بررسي و پالايش در دو نسخه به مركز بالا دست و دبيرخانه ي مجمع گزارش مي‌نمايد.

9) هيئت انديشه ورزي :

تعريف : هيئت انديشه ورزي زير نظر كميسيون مربوطه و با گرد آوري چند كرسي انديشه ورزي اقدام به فعاليت خواهد نمود. هيئت انديشه ورزي در سطح موضوعي هر كميسيون اقدام به پژوهش و مطالعه و ارائه ايده خواهد نمود.

وظايف : هيئت بر اساس نيازمنديهاي كميسيون روند جلسات و بررسي راهكارهاي ملزوم را در دستور كار خود قرار مي‌دهد. اين هيئت روند انديشه ورزي در سطح كرسيهاي متبوع را هدايت و نظارت نموده و خروجي نشستهاي كرسيهاي انديشه ورزي را ضمن بررسي و پالايش در دو نسخه به كميسيون بالا دست و دبيرخانه ي مجمع گزارش مي‌نمايد.

10) كرسي انديشه ورزي :

تعريف : كرسي انديشه ورزي زير نظر هيئت مربوطه و بطور كاملا موضوعي و تخصصي اقدام به فعاليت خواهد نمود. كرسي انديشه ورزي در سطح واحدهاي تخصصي مربوطه و متشكل از يک كارشناس مجرب يا كارشناس آكادميک يا نيروي واحد تخصصي مي‌باشد.

وظايف : كرسي بر اساس نيازمنديهاي هيئت روند جلسات و بررسي راهكارهاي ملزوم را در دستور كار خود قرار مي‌دهد. اين كرسي خروجي نشستهاي را ضمن بررسي و پالايش در دو نسخه به هيئت بالا دست و دبيرخانه ي مجمع گزارش مي‌نمايد.

نمودار سازماني ساختار كلي متشكل از هيئت موسس ، شوراي توسعه انديشه ورزي ، شوراي نظارت و مجمع انديشه ورزي جهان اسلام به ترتيب ذيل معرفي مي‌گردد:

نتيجه گيري :

در پايان اين مجموعه بايد با صراحت گفت كه صداي پاي انديشه ها از صداي قوي ترين ارتش جهان هم رساتر است. انسان ها از همان ابتدا بي تفاوت چشم به جهان نمي گشايند، بلكه توسط آموزش نادرست، به محيط پيرامون خود بي تفاوت مي‌گردند. بزرگترين دشمن سعادت و آزادي انسان ها عدم انديشه ورزي نسبت به موضوعات پيرامون و مبتلا به آنان مي‌باشد.

ما قرار نيست در همين گام اول بهترين باشيم ما قرار است از خودمان و حال فعليمان بهتر باشيم. جوامع اسلامي در آمارهاي جهاني در زمره ي فقير ترين كشورها براي داشتن انديشكده و اتاقهاي فكر است. مشكل ما نداشته هايمان نيست بلكه داشته هايي است كه نميتوانيم از آن به درستي استفاده كنيم. مشكل ما آن است كه بدون توجه به خواسته هايمان در حال روزمرگي هستيم و بعضي از آنان را با روشهاي نادرست از اجتماع خود مطالبه مي‌كنيم. مطالبه اي كه پاياني ندارد و فقط مارا از هدف خود دور مي‌نمايد.اجتماع را مي‌توان با انديشه پيش برد و سطح فرد فرد آن را همگام با خواسته هايمان افزايش داد. آموزش غلط به گروه تاثير گذار موجبات ناملايماتي را فراهم خواهد آورد. زماني كه به جوانان آموزش دهيم كساني كه مانند آنان فكر مي‌كنند انسانهاي فكور و محترمي هستند، بدون شك جامعه به انحراف كشيده مي‌شود.(سايت علمي آكادمي تفكر)

ما مي‌توانيم با بهره گيري از داشته هايمان كه هيچگاه بصورت عمليياتي به آن نگاه نكرده ايم، مفهوم خواستن را بصورت ساختاري در جامعه نهادين سازيم. تشكيل ساختار سلولي انديشه ورزي در سطح جوامع اسلامي بدون شك به بهره وري در حاكميت ختم خواهد شد. چرا كه طرفين مطالبات خود را بصورت شجاعانه و انديشه محور به يكديگر منتقل نموده اند و هيچ بهانه اي براي نشنيدن صداي لايههاي جامعه وجود ندارد.

همانطور که در صادقانه ي نخست گفته شد، برخي حاکمان سياسي در ساير ملل با ديکته کردن در ذهن مردم که شما هيچي نيستيد و ما نباشيم شما نابود مي‌شويد، فرصت فکر کردن را از مردمان خود گرفته اند. اما بايد تامل کرد که اين گونه عملکرد ها فقط مصرف داخلي داشته و هدف آن محصور کردن ذهن و انديشه ي يکايک افراد جامعه ي آن کشور مي‌باشد.

نقش دانشجويان و گروه تاثير گذار در تحرکات و اعتراضات مردمي متفاوت بوده و هميشه ترس حکومتداران را بدنبال داشته است اما مسير اعتراض به گونه اي بوده است که به اختلال و تشنج تبديل شده و عملا محصولي را در پي نداشته است. به بيان " کنت کول؛ ذهن انسان مانند چتر نجات است، وقتي باز شود بهتر عمل مي‌کند." زماني که ذهن گروههاي تاثير گذار جامعه باز شود، مسلما بصورت ميداني وارد عمل شده و شاهد تغييرات عمده خواهند بود.

عدم ارتقا و آموزش تفکر و انديشه ورزي در جوامع اسلامي اتفاقات نامطلوبي را رقم زده و بي دليل آنان را از برخي عرصههاي بين المللي جا گذاشته است. بعنوان مثال تنظيم سند آموزشي در يونسکو که موجب تذکر منطقي رهبر معظم انقلاب گرديد، نشان از اين موضوع دارد که تصميم گيران جوامع اسلامي نظير؛ ايران، علاوه بر اينکه از الگوهاي به اصطلاح غربي بدون مطالعه بهره مي‌گيرند، بلکه هيچ الگو و ابداعي در اين خصوص ندارند.اين در حالي است که ايشان بارها تاکيد نموده اند که ما مي‌توانيم با بهره گيري از صاحب نظران جامعه و آموزش آنان براي انديشه ورزي به الگوي پيشرفت در زمينههاي مختلف دست يابيم ليکن عدم توجه به اقشار تاثير گذار ما را از اين مهم سال هاست که باز پس زده است.

در پايان بايد تاکيد نمايم انديشه ورزي و تشکيلات پشت پرده در جنبش ها و انقلابهاي معاصر در ملل مختلف، زمينه ي بمب تغيير در هر کشور است. نور خورشيد بدنبال روزنه اي است و از در بسته عبور نخواهد کرد و به موازات آن، نور آگاهي هم از ذهن بسته عبور نمي نمايد، بايد قفل ها را با انديشه گشاييد.

و من ا توفيق

منابع :

فارسي :

1) هفتمين گزارش سالیانه دانشگاه پنسلیوانیا در خصوص دانشکده ها (جمع آوري آمار و ارقام)

2) مقاله امنیت عمومي در اندیشه و بیانات مقام معظم رهبري، افتخاري اصغر، نهازي غلامحسین

3) راهبرد دفاعي، سال سوم شماره هشتم، تابستان 1384

4) راهداري، ع : کتاب اتاق فکر در ده گام .2960787 چ 1.انتشارات نظري1392

5) مقاله گذري بر افول اندیشه ورزي ایراني، امیني انصار بهار 1396

6) مقاله جایگاه اتاق فکر در تدوین سیاست خارجي، امیري مهدي 1384

7) علي عبدا خاني، نظریههاي امنیت، مقدمه اي بر طرح ریزي دکترین امنیت ملي 1381

8) مقاله معرفي برترین اندیشکدههاي فرانسوي در عرصهي سیاست خارجي، لک نوشین مرداد 1395

9) بوزان باري آشنایي با مکتب کپنهاک در حوزه معطالعات امنیتي)گفتگوي علمي بوزان با پژوهشکده مطالعات راهبردي) پاییز 1379

10) ساختار نظام بین المللي و امنیت ملي با تأکید بر جهان سوم، ترابي محمد تابستان 1379

11) اصغر افتخاري، پژوهش و تصمیم گیري ؛ بایستههاي تحقیقاتي در فرآیند تصمیم سازي 1384

12) دونالد آبلسون، نقش اتاقهاي فکر در سیاست خارجي آمریکا، ترجمه نادر پور آخوندي مهر 1387

13) آنتوني گیدنز " پیامدهاي مدیریت " ترجمه ثلاثي محسن 1377

14) تعاریف جهاني و عام دانشامه آزاد ویکي پدیا

15) سايت علمي آكادمي تفكر

16) سازمان اسناد و كتابخانه ملي ايران

17) سايت علمي موسسه فرهنگي فهيم (جمع آوري آمار و ارقام)

18) سايت علمي انديشكده راهبردي تبيين(جمع آوري آمار و ارقام)

لاتين:

19) 5.106_107Donald Abel son American think tanks and their role in u.s foreiyn Policy London mac millan Press 1996 PP

1.يني فقط از اخباري مطلع ميشوند كه در بين افرادي كه ذهنيتي مانند آن ها دارند، به اشتراک گذاشته ميشود.

[2] . (اصرار دارم اين كلمه ي اتاق فكر را كه فرنگي ها ميگن به كار نبرم - هيئتهاي انديشه ورز ، اين از اتاق فكر خيلي گوياتر هم هست.ما هيئتهاي انديشه ورز لازم داريم - يكي در رأس يكي در لايه ها) "مقام معظم رهبري " 03/09/95

[3] . از قديمي ترين و معتبر ترين دانشگاههاي آمريكا و جهان محسوب ميشود.در سال 1740تاسيس و بطور همزمان رشتههاي كارشناسي و تحصيلات تكميلي ارائه نموده است.در سال 2010 در بين 5 دانشگاه برتر تحقيقاتي آمريكا قرار گرفت.

4.مركز انديشه ورزي يا تفكر نوعي سازمان ويژه براي تفكر و پژوهش در زمينه سياست سازي و تصميم سازي است كه بر اصل جمع انديشي يا ايده پردازي جمعي استوار است.

اتاقهاي فكر (مركز انديشه ورزي يا تفكر) با هدف ايجاد پلي ميان قدرت و دانش تأسيس مي‌شوند.كانونهاي تفكر ساختارهاي مناسبي براي بكارگيري فكر، ايده، علم و دانش براي خدمت به قدرت، ديپلماسي و در نتيجه امنيت هستند.

5.مفهوم جنبش نرم افزاري و توليد علم. مفهوم نهضت علمي و جنبش نرم افزاري كه از مسايل راهبردي نظام اسلامي است

6.فرو رفتن

7. نويسنده، مجسمه‌ساز و نقاش آلماني بود. او عضو برجسته گروه 47 و از نويسندگان بزرگ و معروف آلمان بود.گونتر گراس بازتاب صداي نسلي از آلمان ها بود كه در زمان سلطه ي نازيسم بزرگ شده بود او خود را روايتگر تاريخ از نگاه پايين دستي ها ميدانست.او در سال 1999 برنده جايزه نوبل شد.